

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2020.

Vaughan Gething
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

12 Mai 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) 2020 ("y prif Reoliadau") sydd—

- yn gosod cyfyngiadau ar symudiad unigolion, gan nodi amgylchiadau lle cânt adael y man lle maent yn byw ac atal cynullïadau o grwpiau o fwy na dau o bobl, ac;
- yn ei gwneud yn ofynnol i gau rhai busnesau a gosod gofynion ar fusnesau eraill, yn ogystal â gosod dyletswyddau i gau llwybrau a thir cyhoeddus penodol, er mwyn diogelu rhag y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o'r coronafeirws.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys y darperir ar ei chyfer yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p.22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a'i gymeradwyo ganddo. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i ddrafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir gweithredu mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws.

Bydd y Rheoliadau yn peidio â chael effaith ar ddiwedd y cyfnod o 28 o ddiwrnodau (heb gynnwys toriad) sy'n dechrau ar y diwrnod y gwneir yr offeryn oni bai, yn ystod y cyfnod hwnnw, y cymeradwyr y Rheoliadau gan y Senedd.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol.

Er bod y Rheoliadau yn cyffwrdd â hawliau unigol o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae'r Llywodraeth yn credu bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaeniad clefydau heintus a/neu y caniateir yr ymyrraeth gan fod nod dilys i'r ymyrraeth honno, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae'r Llywodraeth hefyd yn credu bod y Rheoliadau yn gymesur. Mewn sawl darpariaeth ychwanegir at y rhestr o esgusodion rhesymol penodedig, y caiff pobl ddibynnu arnynt i adael y man lle maent yn byw, neu i aros i ffwrdd o'r man hwnnw, gan gynnwys yr angen i bobl sydd â chyflyrau iechyd neu anabledau penodol ymarfer corff fwy nag unwaith y dydd a chaniatáu i bobl ymweld â mynwent, claddfa neu ardd goffa i dalu teyrnged i berson ymadawedig.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Gwneir y Rheoliadau o dan adrannau 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae Deddf 1984 a'r Rheoliadau a wneir o dan y Ddeddf honno yn darparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer diogelu iechyd yng Nghymru a Lloegr. Mewnosodwyd Rhan 2A o Ddeddf 1984 gan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2008, ac mae'n darparu sail gyfreithiol i ddiogelu'r cyhoedd rhag bygythiadau sy'n deillio o glefydau heintus.

Mae adran 45C o Ddeddf 1984 yn rhoi pŵer i'r Gweinidog priodol wneud rheoliadau er mwyn atal, diogelu rhag, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i fynychder neu ledaeniad haint neu halogiad. Mae'n cynnwys pwerau i osod cyfyngiadau neu ofynion ar neu mewn perthynas â phersonau, pethau neu fangreoedd os bydd bygythiad i iechyd y cyhoedd, neu mewn ymateb iddo. Mae adran 45F yn galluogi gwneud darpariaeth atodol gan gynnwys darpariaeth ar gyfer gorfodi cyfyngiadau a gofynion a osodir o dan y Rheoliadau a chreu troseddau.

Rhoddir y swyddogaethau o dan yr adrannau hyn i "the appropriate Minister" ("y Gweinidog priodol"). O dan adran 45T(6) o Ddeddf 1984, ystyr y Gweinidog priodol, mewn perthynas â Chymru, yw Gweinidogion Cymru.

4. Diben y deddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Mae'r Rheoliadau hyn yn cael eu gwneud mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd o ganlyniad i fynychder a lledaeniad coronafeirws syndrom anadlol aciwt difrifol 2 (SARS-CoV-2) sy'n achosi'r clefyd a adwaenir fel COVID-19 neu "coronafeirws".

Mae'r diwygiadau a wneir drwy'r Rheoliadau hyn yn cynnwys:

- Ei gwneud yn ofynnol i gaffis sy'n agored i'r cyhoedd mewn ysbytai, yn ogystal â ffreuturau mewn ysgolion, carchardai a'r rhai at ddefnydd y lluoedd arfog, sicrhau bod yr holl fesurau cadw pellter corfforol rhesymol yn eu lle.
- Ei gwneud yn ofynnol i fusnesau sy'n darparu cyfleusterau gwasanaeth "clicio a chasglu" gymryd pob cam rhesymol i sicrhau y cedwir pellter o 2 fetr rhwng pobl yn yr eiddo lle darperir y cyfleusterau hynny (a rhwng pobl sy'n aros i fynd i'r eiddo hwnnw). Caniateir eisoes i gyfleusterau "clicio a chasglu" aros ar agor, ac mae'r diwygiad hwn yn sicrhau eu bod yn ddarostyngedig i'r un gofynion ag unrhyw sefydliad arall sy'n cael aros ar agor o dan y rheoliadau.
- Diwygio'r gofyniad na chaiff rhywun adael y man lle mae'n byw heb esgus rhesymol er mwyn darparu na chaiff rhywun adael y man lle mae'n byw nac aros i ffwrdd o'r man hwnnw heb esgus o'r fath.
- Caniatáu i gyfnewidfeydd arian cyfred, clybiau cynilo a gwasanaethau trosglwyddo arian aros ar agor fel y gall pobl gael at arian ac anfon arian at bobl eraill.

- Ehangu'r diffiniad o berson agored i niwed er mwyn cynnwys grwpiau eraill o bobl a allai gael budd o gymorth a phobl y byddai darparu cyflenwadau etc yn gyfystyr ag "esgus rhesymol" iddynt i fod i ffwrdd o fan preswyllo rhywun.
- Ehangu'r esgus rhesymol i adael y man lle rydych yn byw i ymarfer corff er mwyn caniatáu ymarfer corff fwy nag unwaith y dydd pan fo hynny'n angenrheidiol oherwydd cyflwr iechyd neu anabledd penodol. Er enghraifft, efallai fod rhywun ag awtistiaeth yn cael ei gynghori i ymarfer corff fwy nag unwaith y dydd yn rhan o amserlen benodedig.
- Ei gwneud yn glir bod mynd i fynwent neu gladdfa arall neu ardd goffa i dalu teyrnged i berson ymadawedig yn esgus rhesymol i adael y man lle rydych yn byw.

Yn ogystal, mae diwygiadau technegol pellach wedi'u gwneud i'r drafftio o ran:

- Egluro'r disgrifiad o 'blentyn y person' mewn perthynas â'r esgus rhesymol i adael y man lle mae'r person yn byw er mwyn cael at gyfleusterau gofal plant neu gyfleusterau addysg.
- Gwelliannau drafftio o ran yr esgusodion rhesymol a restrir yn is-baragraffau (a) ac (l) o reoliad 8(2) i ddatrys natur ailadroddus y drafftio gwreiddiol.
- Egluro bod mynd i'r banc neu sefydliad tebyg i dynnu arian a'i adneuo yn esgus rhesymol.
- Sicrhau cysondeb yn y rhesymau dros ofyn i fusnesau Rhan 2 (diwylliannol a hamdden) a Rhan 3 (llety gwyliau) agor eiddo, sef at unrhyw ddiben ar gais awdurdodau lleol neu Weinidogion Cymru.
- Sicrhau bod mesurau cadw pellter corfforol yn eu lle mewn busnesau y mae awdurdodau lleol neu Weinidogion Cymru yn gofyn iddynt agor.
- Egluro'r pwerau gorfodi yn rheoliad 10 o'r prif Reoliadau, er mwyn sicrhau cysondeb o ran y prawf y mae swyddog i'w ddefnyddio i benderfynu a ddylai arfer y pŵer gorfodi ac egluro'r pwerau sydd ar gael mewn perthynas â gwasgaru pobl sydd wedi ymgynnull.
- Testun Cymraeg y prif Reoliadau er mwyn sicrhau cysondeb ieithyddol.

Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru barhau i adolygu'r angen am y cyfyngiadau bob 21 diwrnod. Cyn gynted ag y bydd Gweinidogion Cymru yn ystyried nad oes angen cyfyngiad neu ofyniad mwyach i atal, diogelu rhag, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i fynychder neu ledaeniad yr haint coronafeirws yng Nghymru, rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi cyfarwyddyd i'w derfynu.

Bydd y prif Reoliadau (a'r diwygiadau hyn) yn dod i ben ar ddiwedd y cyfnod o chwe mis sy'n dechrau ar y diwrnod y deuant i rym – daethant i rym ar 26 Mawrth 2020 felly byddant yn dod i ben ar 26 Medi 2020.

Mae'n hollbwysig cymryd pob cam rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo'r coronafeirws. Cafodd y coronafeirws ei ddatgan yn Argyfwng Iechyd y Cyhoedd o Bryder Rhyngwladol ar 30 Ionawr 2020 gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chymerir camau ledled y byd i gyfyngu ar ei drosglwyddo. Asesiad Prif Swyddog Meddygol Cymru, ar y cyd â'r prif swyddogion meddygol eraill ar draws y DU, o hyd yw bod y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o'r coronafeirws yn uchel.

Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod y cyfyngiadau a'r gofynion a osodir gan y Rheoliadau yn gymesur â'r hyn y maent yn ceisio ei gyflawni, sef ymateb i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Mae'r cyfyngiadau yn ffurfio rhan o ymateb y DU i'r coronafeirws. Mae cyfyngiadau wedi'u rhoi yn eu lle hefyd gan reoliadau a wnaed gan yr Ysgrifennydd Gwladol mewn perthynas â busnesau, manau cyhoeddus a symudiad unigolion yn Lloegr.

5. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n codi o'r coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd y cyhoedd brys, ni fu ymgynghoriad cyhoeddus mewn perthynas â'r Rheoliadau diwygio hyn. Mae unigolion a busnesau wedi cael gwybod am y cyfyngiadau yn y prif Reoliadau drwy ddarllediadau gwybodaeth gyhoeddus parhaus ar raddfa fawr ledled y DU, gan gynnwys gan Brif Swyddog Meddygol Cymru, Prif Weinidog Cymru a Phrif Weinidog y DU.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol (RIA)

Ni fu asesiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd yr angen i'w rhoi ar waith ar fyrder i ddelio â bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.